

Cançons acostumades dins la família des Molinet de Can Tiró – Inca

Joan Llabrés Estrany,¹

Professor mercantil

Paraules clau: Inca, arrels, avantpassats, cançons, folklore, tradicions.

Resum. *Mu mare, Joanaina Estrany Llabrés, així m'ho va contar i jo ho vaig escriure en els anys de 1953 a 1965. Aquest aplec de cançons i gloses cantades en el començament del segle XX fou en part el que la padrina vella, Joanaina Llabrés Alzina, i el seu espòs, Guiem Estrany Pujadas, cantaven amb les seves sis filles: Joanaina, Margalida, Paula, Aina, Maria i Francisca. El fill Jaume no cantava, era rellotger.*

Vull presentar aquest treball i dedicar-lo en record de mu mare, Joanaina, filla major des Molinet de Can Tiró, “flor petita de la pagesia gran”, com així m’agradava anomenar-la, de qui som darrer fill, en agraïment per haver-me donat la vida, amor sens límit, ensenyament, estimació pels nostres costums i creences, parlar en llenguatge formós mallorquí i haver-me recitat i cantat els més de quinze centenars de cançons que formen aquest aplec inquer, que ambdós sempre apreciàrem tant.

Keywords: Inca, roots, ancestors, songs, folklore, traditions.

Abstract. *My mother, Joanaina Estrany Llabrés, told me this, and I wrote it between 1953 and 1965. This set of songs and “gloses” sung in the beginnings of th XXth century were, partially, the songs that the grandmother Joanaina Llabrés Alzina and her husband, Guillem Estrany Pujadas, use to sing with their six daughters: Joanaina, Margalida, Paula, Aina, Maria and Francisca. Their son, Jaume, watchmaker, didn’t sung.*

I want to present his work and dedicate it to the memory of my mother, Joanaina, oldest daughter of “Es Molinet de Can Tiró, place that I rather call “Little flower of the great peasantry”. I, her youngest son, would like to thank her for having given birth to me, as well as love without limits, education, love for our traditions and beliefs, the mallorcan beautiful language, and for having sung to me more that fifteen hundreds songs from this collection, that both of us always appreciated.

1. INTRODUCCIÓ

Les gloses i les cançons dels nostres avantpassats, nombrosíssimes i en tot temps apreciades, pel que sempre han suposat d'ensenyament general, de passatemp agrados, de sabers antics, d'explicació religiosa, de costums i recordança de tantes altres coses més, varen anar sorgint, des de l'antigor, donant-se a conèixer i es multiplicaren pertot arreu de les nostres Illes.

Avis, pares i mares, a diari anaven complint els seus deures: agricultors, pagesos, menestrals, obrers i totes quantes persones treballaven, a vegades de sol a sol, no disposaven quasi d'entreteniments que alleugerir poguessin l'esforç de cos i ànim que els suposaven les feixugues feines.

Segur que ja molt abans, però també en època de la Dictadura de Primo de Rivera i la del regnat de Alfons XIII, a totes les famílies solia haver-hi algun membre, mascle o femella, a qui agradàs galejar, cantant ben ufanós i amb estil les moltes cançons que els alegraven els treballs de cada dia. Cadascú, dins el seu ram i feina habitual, aprofitava moments per demostrar què n'era de bona, clara i potent la seva veu, cosa que entusiasmava els que l'escoltaven i que feia entendre a tothom la gràcia i els coneixements del jovencell, donzella o persona major que la feia sentir.

En les jornades llargues de l'estiu, carregades de sol, suor, mosques i picor, els camperols pagesos aprofitaven per collir fruits i fer ses messes a les finques particulars o a les possessions, per tots els termes de la contrada. Les vesprades eren aprofitades per resar el Sant Rosari, contar rondalles i entretenir-se recitant gloses, proposant endevinalles, cantant o ballant qualche jota, copeo, mateixa o bolero al so d'una guitarra, si n'hi havia, o al ritme de castanyetes, flabiol i tamboret i, en tot cas, rasant una cullereta de fusta o de metall damunt una botella buida i gratallosa de vidre.

A la primavera, a la tardor i a l'hivern hi havia sempre ocasió d'amenitzar, alleugerir i alegrar les feines i les festes dels patrons del poble o altres celebracions populars, mitjançant la recitació de meravelloses composicions glosades, el cant de cançons que parlaven dels quefers diaris, de les alegries, dels desitjos, de l'amor, de les penes, dels somnis i de les ventures, de la sort o de la dissort, és a dir, de tot quant era celebració festiva, preocupació o esdeveniment proper que apareixia en qualsevol moment dins la vida familiar o en la de dins els pobles.

Els padrins de nostra família pagesa habitaven al cap de cantó del carrer d'en Valella i el de Betlem. En temps antics els membres de Can Tiró feinejaven ben atrafegats dins un molinet de sang que tenien a ca seva, amb una somera o un mul que feia rodar la mola que esmicolava el gra de blat, xeixa, civada o d'ordi que qualche pagès havia portat perquè el convertissin en farina. D'aquí ve el nom familiar "des Molinet de Can Tiró", família que feia estades temporals a l'estiu a una caseta nomenada Can Sanxo i també a una altra de s'Avençar, finques rústiques heretades dels avis i que conreaven, prop d'Inca, en el camí de pujada al puig i l'ermita de Santa Magdalena.

Continuador dels Tiró per part de mare i el darrer fill de la nova família Llabrés-Estrany, de Can Llebre, jo vaig haver la sort de tenir per pares na Joanaina Estrany, casada amb Sebastià Llabrés Coll, pagès i comerciant, venedor d'arbres fruiters, que obtenia plantant-los a un petit hortet, ben proper de ca nostra, i que posava a la venda els dijous de mercat a la nostra ciutat.

En temps d'abans de la guerra del 1936, durant una bona partida d'anys, l'amo En Sebastià i madò Joanaina, així com els anomenaven, regentaren el Cafè de Can Llebre en el carrer de Sant Bartomeu, enfront del carrer de ses Coves. Anys després aquest Cafè va ser cedit i canvià de nom, i fou retolat de Can Quet. En l'actualitat ja ha desaparegut.

En aquell establiment de Can Llebre, a part dels tradicionals serveis de cafès, begudes fresques o calentes, el rom, el palo, les herbes seques o dolces, l'anís, l'aiguardent, etc., també s'hi podia berenar, dinar o sopar de pa amb oli, embotits, frit, escaldums, pastissos i ensaïmades.

Mu mare em contà que quasi setmanalment s'ajuntaven colles de parroquians en el Cafè i entre ells jugaven a cartes, a dòmino i parxís, cantaven gloses i cançons. Cada any celebraven una festa de barri que anomenaven “d'en Tomeu i na Tomeva”, sempre molt participada i agradosa. Guitarra, flabiol, platets, els ossos, triangle, bombo, ferreguins, tamboret i xeremies eren els instruments que feien sonar per arrodonir la festa. Jo guard encara com una joia preuada del Cafè un pandero-tamborino gros amb platets, que sonaren moltes vegades i que mostren clarament la seva antiguitat.

Nostra mare Joanaina era una dona de baixa alçada, pagesa, mestressa de casa i vestida així com pertocava: camisa, gipó, faldetes blanques, falde de color, mocador al cap, davantal, mantell, calces i sabates negres o espadenyas de tela amb sola d'espart.

Des de nina, na Joanaina, d'enteniment clar, amb bona voluntat i esforç, “va anar a costura” a l'escola de les Monges de la Caritat, “ses monges negres”, com així eren anomenades tradicionalment, a on va conèixer i formar la seva fe cristiana, forta i fonda, que després va saber transmetre a la seva barquera de fills. I quant estimava i agraïa a les monges la seva dedicació i ensenyaments! A més, durant la seva llarga vida, va recordar sempre amb afecte dona Severa Madariaga, la mestra que més tard li mostrà nous camins i li féu despertar més aficions de lectura.

Cuidadora de ca seva, de l'establiment comercial i dels cinc fills, dues nines i tres nins, fou una persona amb inquietuds i de profunda estimació per les nostres tradicions. Va aprendre de llegir, escriure i fer comptes, i el millor de tot, “va sebre dur la casa”. Com moltes altres amigues, veïnades i madones, sabé contar rondalles, cantar i ballar les tonades i cançons que en particulars moments i ocasions s'estilava o convenia.

Tots els germans vàrem rebre de mu mare ensenyances bàsiques i bona formació cristiana. Jo encara les guard i exercisc tal condició, com així també em vaig aficionar a mantenir les antigues tradicions, llegir històries, contar rondalles, cantar gloses i cançons, tenir delit de conèixer-ne moltes més, escriure-les i servir-les amb ànim de poder gaudir millor i més anys d'aquests immensos tresors històrics, lingüístics i filològics.

Moltes cançons em va proporcionar mu mare, cantades de viva veu i posades en escriptura per goig propi, i vaig tenir, endemés, una gran satisfacció d'obsequiar-ne unes sis-centes al pare Rafel Ginard Bauçà, de qui guard gran memòria i ben apreciats escrits. En persona em va dir que “aquest regal de cançons és el segon més gran que he rebut. Sols fou major l'ajut, que el supera, de les cançons que vaig rebre del meu pare”.

Això va ser pocs anys abans de 1996, data en què l'Editorial Moll començà l'edició dels quatre toms del seu *Cançoner popular de Mallorca*, cabdal recull obrat amb paciència de frare (ell ho era, de la TOR), com a grandios homenatge als nostres avis i per guardar joiosament els grans valors, que

es mantenen avui en dia i que serveixen encara ara per a memòria, estudi, profit, gaudi i glòria de tota la comunitat balear.

Crec, i ben segur n'estic, que a mu mare n'hi restaren dins l'oblit i quedaren sense sortir a rotlo moltes altres cançons que no pogué cantar-me, bé per no haver-les recordat o per no haver sentit la paraula o el tema que sovint a ella li feia recordar.

Així i tot pens que les presents gloses i cançons que vaig poder replegar constitueixen una àmplia, variada i gustosa collita de bon humor, ironia i saviesa, un conjunt ben representatiu d'un gran, inestimable tresor lingüístic, folklòric i cultural que ens pot donar a conèixer clarament un poc millor la idiosincràsia i nombrosos valors dels nostres avantpassats inquers.

M'és un goig i dolç plaer posar al vostre abast aquest florit ramell de sabers, jocs, coneixements, acudits, expressions, experiències, endevinalles, queixes i alegries dels nostres avis i repadrins que crec que són antics i pens que són ben valuosos.

2. APLEC DE CANÇONS I GLOSES AMORROSES

ABSÈNCIA

Amor, des que los meus uis
se són apartats de vós
sempre he duit dos mocadors
a dins sa butxaca, remuis.

Amor, de vuit en vuit dies
tocau comparació,
que diumenge en farà quinze
que no us he vist, bon amor.

Diven que s'amor de lluny
és sa més apreciada
i sa de prop més amada
perquè la veus cada punt.

Es dia que te n'anares
no me digueres "adiós",
no me bastaren mocadors,
cara de clavell hermós,
per eixugar-me ses llàgrimes.

Es dia que te n'anares
vaig tenir la mort present,
tu te n'anares content
i a mi trista em deixares.

Frissava que fos migdia

i no era per dinar,
jo era per demanar
noves de vós, vida mia.
Quan estaré a l'ui de Déu,
qui es capellà em dirà coses,
si de tu me duien noves
s'alegraria es cor meu.

CARTES

Carta d'amor faré escriure
i la vos enviaré
i així voreu, mon bé,
tots es meus modos de viure.

Dins es quarter vaig tenir
una carta de mon pare:
sa teva al·lota sa casa,
però no deia amb a qui.

Un amic meu me va dir:
sa teva al·lota se casa.
Li vaig preguntar amb a qui
i me va dir: amb ton pare.

Ara sí que em faré frare
per no pensar en mon dolor,
que a la que tenia amor

li hagi de dir mu mare!

Jo me'n vaig a Barcelona
a dur una plometa d'or
per escriure una carteta
a la prenda des meu cor.

COMANDACIONS

Cansada estic de dir-vos
que no vull "medrianera",
un fadrí qui té quimera
no ha mester "entrecissors".

Comandacions de tu
hi ha hagut temps que en volia,
emperò de cada dia
me'n ric des qui les envia
i llavò des qui les duu.

Comandacions pes vent
molts de pics te n'he enviades
i si a tu no t'han 'ribades,
quin passatge més dolent!

Un temps sa veïnada em deia:
un tal t'acomana molt
i ara hem mudat de solc
i cadascú per ell pelea.

CONSTÀNCIA

Camí llarg i enfadós,
clares vegades vendreu,
bon amor no m'olvideu
que jo no m'olvid de vós.

Diven que en haver dit si
ja no poren tornar enrere,
perquè hi ha una barrera
que tanca fins a morir.

Forta estic, a no mudar,
com ses pinyes a un pi,
que es consenten a prodir
que no volen davallar.

Ja no hi ha temps que no torn
emperò aquest no tornarà;
jo m'és seguit festejar
de bon gust en aquest món.

Ma vida tenc un torn
qui volta i se desespera,
diràs a s'amor primera
que no hi ha temps que no
torn.

Quan sabràs que seré morta,
enterrada, i quant hi ha,
l'ànima en tu pensarà,
considera si estic forta.

Quan s'amor m'haurà menjat
sa carn, sa pell i ets ossos,
encara romandran trossos
que vos tendran voluntat.

CONSTÀNCIA

Quan me vaig enamorar
des teu cor, Joan Moragues,
vaig fer un nuu amb tres
bagues
i encara ara hi està.

Si estaves nou-cents anys
a venir, Sebastià,
encara m'has de trobar
fadrina, com abans.

DECLARACIÓ D'AMOR

Cada dia vaig i venc
pes camí de Valldemossa,
enquantr una al·lota rossa
qu'em fa perdre s'enteniment.

Clavellina, clavellina,
me vols donar un clavellet,
que aquí hi ha un jovenet
que per tu plora i sospira?

Com jo era nin petit
que me n'anava a jugar,
de tu em vaig enamorar
i encara ara hi estic,
i si no t'ho havia dit
és que estava empegueït
de tan jove festejar.

Com més te mir, més te veig,
com més va, més guapa et trob,
vols que t'ho diga de prop,
al·lota, vols que et festeig?

Dolçura de mes amors,
renunciau a ses amigues,
que jo tenc ses meves sitges
que brollen de blat per vós..

Demà dematí, garrida,
a s'hora que vos 'xecareu
baix des portal trobareu
ses claus de sa meva vida.

Enamorada estic jo,
si vens, no vui que te'n vages,
estimat tu ets qui em taies
totes ses ales des cor.

En es Puig de Galatzó
s'hi fan es garbaions grossos,
Tonina, sa teva amor
m'entra dins es moll des ossos.

Jo tenc un armari
molt ben adornat,
un plat i una olla
i un test foradat,

i un coll de botella
per anar a dur vi,
i tot serà vostro
si em voleu a mi!

- Roseta d'alexandrina
dau beure an el qui té set,
que aquí hi ha un jovenet
que per vós plora i sospira.

- Sa meva amor no l'he dada
ni he fet a ningú hereu,
per vós la tenc ben guardada
per quan l'hem demanareu.

-Sa meva amor no l'he dada
ni n'he fet ningú senyor,
a tu la't daré, pastor,
si lo meu servir t'agrada.

-Serà lo que vós voldreu
si m'ho deis així com és,
si lo que deis així és,
seré vostro si em voleu.

-Si lo meu servir t'agrada
i gustes de mon amor,
ja ho faràs coneixedor
i vendràs qualche vegada.

Si sa meva amor du dol
jo em posaré capa negre,
jo hi som perquè ella conega
que la vui, si ella em vol.

Tu te devies pensar
que en veure't m'amagaria,
i per rallar amb tu aniria
d'allà d'on dugué Maria
ets olis per batiar.

Una paraula poc costa
i vós no l'hem voleu dir,
jo voldria ésser es mantí,
mon bé, de s'arada vostra.

Un temps me pensava ésser
reina i emperadora

i ara veig que he de ser,
Joan, sa teva senyora.

Viuda sou i no us casau,
què duis de sabiduria!
Viudeta jo em casaria
amb vós, perquè m'agradau!

Vós m'enviàreu a dir
que éreu a dins Barcelona
i jo vos vaig enviar a dir
si volíeu ma persona.

DESIG

Aigordent, tabac i vi
i llavò bona carn grassa,
una al·lota rossa i guapa
i un bon llit per a dormir.

A la Font del Tresorer
tenia set i vaig beure,
qui està enamorat pot creure
quina aigo havia mester.

A la mar hi sembraré blat
i a les ones civada
i en el camp de mes amors
hi vui xeixa recolada.
(escovada)

A la mar hi sembraré xeixa
i a les ones clavells,
jo he d'arribar a conèixer
s'amor des fadrins novells.

Aquest jove que ara passa
sols no m'ha dit "adiós",
si me pensàs fer-lo coix
li tiraria sa maça.

Bon Jesús, en aquest món
què ho som de desgraciada,
n'hi ha qui tan joves són
i sa ventura han trobada,
i jo que som tan granada
no'n trob i mon cor se fon!

Donat, donat em vui fer
de ses monges caputxines,
perquè hi ha moltes fadrines
que monges se volen fer.

En anar a Lluc diré:
Verge Maria sagrada,
si l'any qui ve som casada
amb s'homo que més m'agrada
a vorer-vós tornaré.

En aquesta casa honrada
hi ha florit un roser,
de ses tres roses que té
n'hi ha una qui m'agrada.

Es mirai en qui em mirava
s'altre dia se rompé,
i ara en quin me miraré
si altre mirai no m'agrada?

Jo el vui jove i galan
i sonador de guiterra,
i el vui que no tenga terra
i no hauré d'anar en es camp.

Jo estava qui m'abrasava
de s'amor d'un jovenet,
com més bevia, més set,
s'aigo no m'assaciava.

Jo voldria tornar a néixer
petita, per tornar gran,
sols per porer-te agradar
dos dits més voldria créixer.

Me vols dir quan estaràs
bona i te vendré a veure?
Si t'ho dic no ho voldràs creure
ses pregàries que a Déu fas.
Morena, la vui morena,

morena la vui per mi,
i si no la trob morena
consent a quedar fadrí.

Mu mare empenyo n'ha pres
que vol es gendre fuster,
i jo el vui picapedrer
maldament mai tenga res.

Mu mare, jo el vui peraire
que és ofici de senyor,
ni sastre ni teixidor
mai han fet castells a l'aire

Quan fa bon sol estic blana
i som bona de vinclar.
Saps a on voldria estar?
A unes cases que hi ha
veïnat de Can Malagana
i veuria Na Joana,
de l'amo'N Toni, què fa.

Santa Rita fa canyissos
i Sant Marçal fa paners.
Al·lota vols dos dobbers
i me compondràs es rissos?

Saps què voldria i no més?
Contentar la teva cara
i agradar a ta mare
i ton pare que em volgués.

Si jo podria alcançar
lo que es meus uis veuen ara,
podria dir que mu mare
en drap de seda em bolcà.

Su ara he vist un soldat
qui s'espolsava sa gorra,
jo voldria esser senyora
de sa seva llibertat.

Venturosa serè estada,
bon amor si vos alcanç,
seré com aquella mare
que va tenir tretze infants,
en tengué sis capellans
i altres sis ermitans,

i es darrer volgué esser frare
i sa mare és coronada
davant Déu i tots los Sants.

Voldria ésser passaril·lo
quatre mesos en s'estiu.
Saps a on faria es niu?
A dins es teu rebosillo.

Vols que et fassa unes sabates
i llavò mos casarem?
I ella va fer "atxem",
però les m'has de fer guapes!

FINESES-PRESENTS

Aineta, ramell de flors,
jo per tu em capolaria,
es bocí més gros seria
petit com un gra d'arròs.

Al·lota de Sa Barraca
des camí de Lluçmajor,
tu m'has robada s'amor
i la duus dins sa butxaca.

Al·lota, vols una mida
de la Morena de Lluç?
Si la vols, per tu la duc,
es prior l'ha beneïda.

A Sóller, qui és lloc endins
hi voleu venir, estimada?
Allà estareu regalada
de taronges i poncins.

Baix des puig de s'Aucadena
està posat Solleric,
oh, quin cos més divertit
que és es vostro, Magdalena!

Bartomeu, acosta't-hi
i diga-li qualque cosa,
aquesta cara de rosa
se'n va demà dematí.

Bon Jesús, què sou de bo,
quina senyora m'heu dada,

guapa i agraciada,
no l'hem mereixia jo.

Es dia que vàreu néixer
va néixer un roseret blanc,
amb ses roses colorides,
color de sa vostra sang.

Es sol ja se'n va a la posta
i sa lluna en es Ponent,
fadrí qui no fa present
no té feines a ca-nostre.

Estimada, posau pesos
i ja pagaran mos diners,
la vostra cara lluu més
que quatre-cents llantoners
amb dos mil llantions encesos.

Fins dissabte no vendré
que vos sereu confessada
i si penitència us han dada
que no l'hàgiu acabada,
jo la vos aidaré a fer.

Hermosa, cara de sol,
oh, flor de passionera,
da'm un brot d'aufabeguera
de dins aquest cossiòl.

Joanaina, tu m'entroques
amb so floc en es capell,
m'has enviat un ramell
d'aufabeguera i clavell,
tot carregat de bajoques.

Jo no sé què se denota
la lluna amb tanta claror,
què deu esser resplendor
que deixa anar aquesta al·lota?

Jo no tenia consol
com es ramell m'enviares,
un floc negre hi posares
i amb això me demostrares
que en no veure'm duies dol.
Jo em passeig amb un paner
tapat amb un torcaboques,

si no em vols donar ses coques,
dona'm es present que et vaig
fer

Jo he d'anar a vermar,
vols que t'envii una uiada?
I si no en trob cap cepada
de giró, ben carregada,
des meus uis la't vui donar.

Jo m'en vaig a segar avall
i no sé quan tornaré
i des dob.bers que duré,
garrida, et faré un ball.

Jo no sé si vé de Déu,
o si són ses treves traces,
tornes vermeia quan passes,
què dec haver de ser es teu?

FINESES-PRESENTS

L'aufabeguera i tot
ha desmaià la verdor
d'ençà que vós, bon amor,
no n'hi heu coït cap brot.

No ho som petita, petita,
ni tampoc ho som molt gran,
no som blanca ni som negre,
som an es teu gust, Joan.

No puc passar per aquí
que no diga qualque cosa,
això què és, clavell o rosa
que teniu en es coixí?

Oh, Sebastià Roser,
tu la festeges polida,
com un confit dins un vidre
en es portal d'un sucrer!

Per estar en es teu costat
s'han menester tres coses:
boca de sucre esponjat,
paraules de mel rosat,
saliva d'aigo de roses!

Quan veig que me n'he d'anar
des teu portal, molinera,
es peus me tornen enrere,
més envant no puc passar.
Qui canta sos mals espanta
i qui plora los augmenta,
per això cant, bon amor,
perque pens amb vós sempre.

S'aigo va per una fibla,
per mig de dos regalons,
de lluny vos dic adió,
cara de clavell hermós,
perquè de prop no és possible.

Sa vostra fia m'agrada
perquè és guapa i sap ballar,
oh, l'amo En Sebastià,
vos podreu apreciar
com ella quinze anys tindrà
que tendreu peça encertada!

Si fos rei faria fer
un castell de paumes d'or
per posar-hi Na Tonina
i En Joanet des seu cor.

Si us casau esperaré,
amor, que tengueu infants
i en tenir fies grans,
si ho voleu, m'hi casaré
sols que el meu cor alcanç
branques d'aquest claveller.

Si vas a coïr i cuis
oliva qui està escampada,
guarda de coïr, estimada,
sa nineta des meus uis.

Sou reina i emperadora,
ja no poreu esser més,
en no ser que Déu volgués
que del cel fósseu senyora.

Tenc olives, tenc formatge,
tenc guarda de bestiar,
de tot vos puc enviar,
amor, i no trob passatge.

Tota sa meva quimera
era de comprar-te un floc,
no era vermei, ni groc:
color de carabassera.

Tota sa meva quimera
i sa meva intenció,
era de fer-te un favor
es dissabte de Sant Pere.

Tu ets maca i re-maca
i amorosa en so parlar,
si el Bon Jesús no mos mata
tu i jo mos hem de casar.

Un dia es sol s'espolsà
des seu cap sa cabeiera,
es cabeis que li caigueren
an es teu cap los posà.

Sa lluna com ho va veure
va travessar es niguls
i es pedaços que caigueren
los va posar an es teus uis.

Un ramell de flors no és bo
perque de cop se mostia,
deixa fer que colque dia
te'n faré un des meu cor.

Un ramell de flors no és bo
perque de cop se mostia,
jo te'n faré un, un dia
de ses fuies des meu cor.

Un claveller a sa finestra
de molta gent és mirat,
alça s'ui, clavell daurat,
que per tu se fa sa festa.

Voldria tornar farina
quan tu posaràs llevat,
sols per esser remolcat
de ses teves mans, Tonina.
Vós me deis roseta vera,
oh ramellet resplendent,
tal com som me represent,
estimat, no hi ha més cera.

Vostra cara és un sol
d'aquell que surt "revivendo"
el que vos mira "d'assento"
no se'n pot anar quan vol.

Vostra mare del cor, ave,
llarga vida li do Déu,
perquè ha fet an es gust meu
una fruita molt suave.

GELOSIA

Cadascú se'n va amb ses seves
i jo me n'aniria amb vós,
diven que tu estàs gelós
de coses qui no són teves.

De què estaràs gelós ara
qui sa parra no té raïms?
Que estaràs gelós des temps
o des pàmpol que cau ara?

De que t'has picat, puntós,
que tot són morros i ceies?
A sa cadira que seies
ja n'hi seven de millors!

M'han dit, perla preciosa,
que de mi gelós estau,
comanau-vós a Sant Pau
que no torneu rabiosa.

No voldria haver de veure
que altri de tu comandàs,
de ta mare no en faig cas
perquè ets seva i l'has de creure.

Sabeu per què no festeig?
Perque no som meneosa.
-Al·lota tu estàs gelosa
de s'enamorat, ja ho veig!

Si en vols de fonoi n'hi ha
en es torrent una mota,
si estàs gelós de s'al·lota
jo la't puc anar a guardar.

GUERRERS

Amigues, no vui amigues,
tota sola vui anar
que una amiga que tenia
amb traïdoria em va anar.

De guerrereres ne tenc dues,
molt remirada he d'anar,
m'arribaran a contar
de ses faldetes ses rues.

Dues peres a un brot
no són de dues pereres,
jo me'n ric de ses guerrereres
i de s'enamorat i tot.

Dues peres a un brot
solen esser vertaderes,
jo me'n ric de ses guerrereres
i de s'enamorat i tot.

Es dilluns vaig pes carrer
i es dimarts de passada,
dimecres peg esquenada
i es dijous hi trob guerrer;
es divendres no està bé
i es dissabte s'ha colgada.
Bona nit, amor amada,
demà vespre tornaré
i si hi torn trobar guerrer,
voldria que aquest carrer
per mi fos una murada.

Es fadrins que s'usen ara
són pollastres d'un dob.ber,
en haver-los dat guerrer
se'n van plorant a sa mare.

Garrida, qui carro mena,
de guerrer va 'companyat
que si el troba descuidat,
o bé el mata o l'aufega.

Guerrera meva sabràs
lo que t'enviaré a dir,
que's temps que'l voldré per mi
tu no li comandaràs.

Jo i sa meva guerrera
com es fesols mos miram,
un any perhom festejam
i enguany li toca a ella

Obriu sa porta i voreu
dos guerrers qui van plegats,
i van tan agermanats
com el Dimoni amb la Creu.

Sa guerrera m'he mirada
des cap fins an es talons
i me duia uns garrons
que hi naixerien ciurons
de catorze pams d'alçada.

Sa guerrera tenc senyora
i molt remirada he d'anar,
perquè ella se posarà
endiana i volant clar
i el jove s'enamora.

Sa meva guerrera duu
calces es dies feiners,
com no li ha d'agradar més
si jo es diumenges no en puc
dur?

Sa meva guerrera duu
cordoncillo en es ventai,
a ca-nostra ja no ve
ni sap si m'ha vista mai.

Sebastià Gomandí,
tu la m'has pegada bona,
tu m'has robat sa dona
que jo volia per mi.

RAONS

Amor, m'han dit més de sis
que amb vós no cobraré renda,
vós sou més mala d'entendre
que sa llengo d'un suís.

Antany me deies enguany,
i ara me dius l'any qui vé,
tant d'esperar me vols fer
que em passes d'any en any.

Ara és hora, cosset meu,
de plorar i fer combat,
no t'haguesses enamorat
de lo que no era teu.

Ara és hora de dir-me
per mi si hi haurà remei,
si no hi has pensat, pense-hi
que és mal s'entretenir-me.

A un pastor qui guarda euveies
en sa nit per por des sol,
jo no trob altre consol
que a qui fa morros fer-li ceies.

Bon amor, aires són aires,
així ho diuen los discrets,
val més una unça de fets
que cent quintars de paraules.

Cada dia los meus uis
estan girats devers mar
i en veure vaixell passar,
"a luego" estan remuis,
i vós, tal volta no duis
intencions de tornar.

El meu cor vé i desmaia
com el qui compra i ven,
bon amor, a mi m'emprén
com el qui bat per sa paia.

Es coneixedor, estimada,
que an es soldats voleu bé,
anau de cortar en cortar
a veure qual és qui té
sa cara més ben posada.
Estimat meu, dues eines
són males de manejar,
dues ne vols festejar
i amb una t'hi veus amb feines.

Figuerola, quant me costes
i encara no n'eres meva,
jo sempre venc a ca-teva
i tu no vens a ca-nostra.

Ja no hi ha que posar plet
en la vostra amor, estimada,
ell és com una corterada
de terra que han encantada
i ja en tenen acta fet.

Ja vendrà temps, vida mia,
que tu mateixa diràs,
més valdria hagués fet cas
des qui lleial me servia,
me dava tot quant volia,
mai sé que res me negàs.

Jo no gos donar 'ventatge
perquè sé que de mi et rius,
tan possible és lo que dius
com fer un nus a s'oratge.

M'anaves amb picardia,
Déu te pag la caritat,
es bé que t'havia posat
a ca-teva no ho sabien.

M'han privada que no rall
amb vós, mon bé vertader,
i tanmateix hi rallaré
quan passareu pes carrer
anant amunt o avall.

Mon cor va vestit de dol
i vós anau bé de gala,
jo no trob cosa més mala
que estar enamorat tot sol.

Per ses fires te'n deixares,
per a Nadal tornaràs,
però no t'esmolràs
des nostro bescuit ses barres.
Per ventura lo Senyor
obrirà qualque portell,
una serp muda sa pell
no és res que jo mud s'amor.

Que't penses que per això
no mos haguem d'escometre?
Et se pot seguir, fieta
que tenguis una nineta
i jo per gendre sia bo.

Què m'és a mi si ho has dit,
tant me lledes com me dónes,
t'estufes i no tens plomes
i fas es rotlo petit.

Saps que hi ha d'estona que
duc
malícia de tu tapada,
ja pots pensar, estimada,
que me venjaré si puc.

Seràs causa tu, Tonina,
que el món renotciaré,
dona no me miraré,
ni casada ni fadrina.

S'estimat perquè està ric
ha mudat d'enamorada,
sa pensa haver-me enutjada
i jo contenta n'estic.

Si dius que no m'has volguda,
jo diré que no dius ver,
venies a cercar-me
i jo no n'era perduda.

Si és gaiarda, qui la guarda?
Si és rica, qui la sofreix?
Si és pobre, qui la vesteix?
Si és lletja, qui s'hi arramba?

Si he mudat, he mudat,
ventatja no te n'he dada,

si estaves enamorada,
jo també hi he estat,
i si m'has renotciada,
també t'he renotciat.
Si per pobre m'has deixada,
que no ho sabies abans?
Jo som rica de germans
i de roba, una mudada,
i de terra ben conrada
en es fossar hi tenc nou pams.

Si t'has deixat de venir
a mi no em sap gens de greu,
perquè si has d'esser es meu
tornaràs sebre es camí.

Si t'has riguda de mi,
guarda d'esser castigada,
que Déu pega corretjada
i no la se veuen venir.

Si teníem endiots
les te faria guardar,
si vens per festejar,
mon pare no va d'al·lots.

Una olla veia, cruiada,
fa renou de caragols,
tu te vanes que no em vols
i jo no t'he demanada.

Un temps en esser assuquí
no passava més envant,
i ara m'hi atur tant
com s'aigo per un molí.

MATRIMONI

Bona amor, ell som parents
i no mos porem casar,
a Roma haurem d'enviar
an el Papa, que dispens.

Bona vida té un ca
si li donen menjar d'hora,
bona vida té una dona
si la deixen comandar.

En Toni, a on és en Toni,
s'estimat de na Tonina?
Qui farà aquest matrimoni
guanyarà sa barretina.
L'amo meu me mena freda,
de fems i de formiguer,
i jo també el pagaré,
si no és enguany, l'any qui ve,
de sa mateixa moneda.

Matrimonier dolent,
enganador de bergantes,
a on són ses rendes tantes
que tu em daves entenen?

Mu mare em voleu casar
amb interès qui poc dura?
-Fia meva, què ets de pura,
qui té diners sempre sura
i tu, què no vols surar?

S'altre dia em varen dir
si me volia casar,
per una oreia em va entrar
i per s'altre me sortí.

Sa meva dona, a poc poc,
se voldrà riure de mi,
sempre m'envia a dur vi,
de passada an es molí
i llavors a dur foc.

NOVIES

Novia, no estigueu trista,
menjau si voleu menjar,
que una nit heu de passar
que mai vos hi sereu vista.

Trista de mi, desdixada,
no tenc gota d'alegria,
anit passada novia
i s'homo ja m'ha 'tupada.

Trista està una novia
quan ses noceres se'n van,
emperò ella roman
amb sa millor companyia.

QUEIXES

A Llorito ja no hi ha
canyes per fer fobiols,
al·lota si tu no em vols
no t'hauré de donar pa.

A on m'has duit, Salvador,
a morir dins s'Ostorell?
Tu barca i jo vaixell,
m'emprendrà com a un vedell
que per sos peus duu sa pell
a ca s'assaonador.

Al·lota, faràs es joc
que va fer sa teva tia,
com n'hi daven, no en volia
i ara que en vol, no pot.

Al·lota, faràs es joc
que va fer s'uella d'Aubarca,
deien que estava malalta
i li havien de dur un al·lot.

QUEIXES

Cada any anau a muntanya,
jo no sé què vos hi feis,
vós allà folgau i reis
i jo em pas la vida estranya.

Cada dia dematí
tots los malalts visitau
i a mi sol em deixau,
això és senyal que trobau
que no hi ha remei per mi.

Carabassa m'han donada,
carabassa menjaré,
perquè és qui la m'ha donada
ell l'havia de mester.

Deies quan eres fadrina
un disgust no et donaré,
i ara per un dob.ber
tenim un mes de renyina.

Deies que no mudaries
en esser casada, no,
tu ja no tens sa color
tan blanca com la tenies.

Diven que ta mare teva
no vol que venguis aquí,
no sé si has sentit dir
que tampoc ho vol sa meva.

Dues peres a un brot
solen esser apreciades,
de ses teves fisconades
que'm tires i m'has tirades
no me'n ric, però me'n fot.

Encara que digues sempre
que tens més cabals que es
meu,
jo tenc confiança en Déu,
també en la Mare de Déu,
que un mencaba i s'altre
augmenta.

Encara que sia al·lota
i tu cavall agosarat,
no't riuràs de mi, estimat,
no'm miris per tan purota,
que un clavel dins sa bajoca
ningú del món l'ha olorat.

En Jordi de Son Catiu
ha vengut i no sap per què,
madona, sabeu què cerca?
Una fia que teniu!

En teniu i no me'n dau,
per això vos diré crica,
perquè vós, de mica en mica,
tot el món aconhortau.

En teniu per qui en voleu
de paraules un torrent,
i a mi par que en fessèu
es desmenjat amb talent.

Es dissabtes ella està
en es portal asseguda,
esperant la benvinguda
de s'estimat i no hi va.

Es meu estimat no's corca
perquè l'he passat pes forn,
si haguesses vengut de jorn
no haguesses trobada fosca.

Estimat, si heu mudat,
cadascú s'honrar mai cerca,
si vos demanen es perquè,
digau que no us he agradat.

Es vespre de Sant Abdon
ella feia bona cara,
emperò quan hi vaig ara
sempre la trob qui té son.

Haguesses vengut com jo duia
sa clenxa a tres sementers,
un guapo i s'altre més
feien enamorar qui es vuia.

Haguesses vengut com tenia
devuit anys fins a denou,
que jo brufava an es brou
i treia es vermei de s'ou
i es blanc no se'n temia.

Haguesses vengut, estimat,
quan jo tenia tres sisos,
saps que hi passaven de llisos
es tords per aquells filats!

Hi ha fadrina qui té
més cabal q'un 'potecari
si li mirau dins s'armari
trementina i tot hi té.

Hi ha fadrina que té
vint-i-quatre enamorats,
sis que van i sis que vénen,
sis que conversen amb ella
i sis que estan aturats.

Garrida, an el qui se nega
feis-li el senyal de la Creu,
que ell ja no mira què beu,
la pega, allà on la pega.

Ja li diràs que se fa
ella mateixa sa pressa,
olla petita prest vessa
i ella ja comprendrà.

Ja no em voràs, bon amor,
es davants de sa camia,
en no esser que algun dia
que passis, ella estia
estesa a s'estenedor.

QUEIXES

Ja sé què diràs, garrida,
quan d'aquí me'n seré anat,
que per un altre estimat
molt de temps t'he divertida.

Jo em passeig amb un paner
tapat amb un torcaboques,
si no em vols donar ses coques,
dona'm es present que et vaig
fer.

Jo estic enmig de la mar
i a cada part tenc una ona,
sa vostra fia me dóna
punyalades a matar.

Jo la mirava i reia
pensant que em volia bé,
però sempre pensaré
amb sos mals papers que em
feia.

Jo me pensava tornar loca
quan s'estimat me deixà
i ara si vol tornar
m'ha de prometre d'estar,
sense beure ni menjar,
set anys davall una roca.

Jo no desconfiaré
perquè cada dia en neixen
i si són petits, ja creixen,
a modo no en trobaré?

Jo no sé la causa què és
que tu cada dia mudes,
com ets alluny, me saludes
i com ets a prop no em dius
res.

Jo no tenc pare ni mare,
ni ningú que em vulga bé,
en no esser En Joan qui ve
si no m'ha renotciada.

La Mare de Déu me'n duga
allà a on ella voldrà,
molta pena puc passar,
però més no crec que puga.

La roda de la fortuna
m'ha rodat a s'enrevés,
en es teu portal mai més
no hi faré nosa ninguna.

La vostra sabiduria
encativa l'hortolà,
rega i torna a regar,
però no pot arribar
s'aigo allà on ell voldria.

Me deies tot es camí:
Saps què estic d'enamorada!
I jo que ho crec, estimada,
però no hi estàs de mi,
és que hi estàs d'un fadrí
qui amb paraules t'ha campada!

Me n'has fetes, te n'he fetes
i ara estam a lo cabal,
da'm sa mà i farem pau
que massa mos n'hem retretes!

Me vols dir perquè no cantes,
el món per tu ha finit?
Vols que't diga que no estic
tant content com estava antes!

No sabia què era amor
perquè no n'era passada,
amor, tu m'has arribada
a punt de perdició.

No sigues tan importú,
treu-te des cap sa quimera,
com tu saps que jo no hi era?
Ja devies esser-hi tu!

Passa envant i descobriràs
es mal que has fet en deixar-
me
i jo per més venjar-me,
riuré quan tu ploraràs.

Passa pena, passa pena,
passa pena, cor ingrát,
no't 'guéssis enamorat
de la jove tant morena.

Per amor de Déu no fasses,
estimat meu, de porquer,
ni tampoc d'endioter
que són ses dues arts més
baixes!

Per un puntet de no res
de venir et vares deixar
i ara qui vols tornar,
quan tu ho deixes, jo l'he pres.

Perquè no'm dones a veure
el teu cor damunt la mà?
Saps quantes coses hi ha
falses i les me fas creure!

Perquè no veniu, amor,
a missa a Sant Honorat,
qui cura de mal-de-cap
i Sant Marçal de dolor?

Pes mateix carrer me'n torn
cantant i fent la part vana,
no sé què t'he fet, Joana,
que t'has colgada de jorn.

Quan era petit sentia
fadrins plorar per amor,
i jo deia, Jesús, Senyor,
si fos jo no ploraria
i ara veig de cada dia
que es meu mal n'ha estat
pitjor.

Quan entr dins la teva casa
par qui no tenguis consols,
què serem com es fesols
qui no se miren de cara?

Quan hi vaig començar anar
la rosa n'era poncella
i ara qui es rosa bella
no la m'han volguda dar.

Quan me vaig enamorar
de sa teva galania,
era jove i no sabia
què cosa era festejar.

Quan te'n vas a confessar,
que no dius an es confés,
senyor vicari, jo engreix
de veure un fadrí penar?

Quan vaig esser casat,
l'on demà no, es primer dia
sa dona se'n penedia
i jo era s'enganat!

Què és estat amor de vós,
en tan poc temps tanta
mudança,
a on és sa confiança
que jo tenia de vós?

Què tant de temorejar!
Què vols que venga o no
venga?

Digueu clar, que és bo
d'entendre:
No torns si no vols tornar!

Qui està enamorat no hi veu
i cada hora n'hi fan una,
tota sa meva fortuna,
estimat, vós la sabeu.

Sa meva amor a l'aire va,
jo li cerc tair ses ales
que té més enamorades
que lletres no hi ha estampades
i peixos no hi ha a la mar.

Sa meva dona m'enyora,
no vol que estiga llogat,
ella jeu a llit parat
i jo damunt s'empedrat
de davall sa menjadora.

Saps que em caigueren de bé
ses paraules que em digueres,
garrida, tant de bé em feres
com sa boira a ses cireres
quan està en flor es cirerer.

Saps què és de mal de sofrir
per jo que som tan hermosa,
dir-me bruta i mocosa,
nas de bou i cap de gri!

Saps què hi he pensat de bé
sa paraula que em digueres,
garrida, tant mal me feres
com sa boira a ses cireres
quan està en flor es cirerer.

Sa ventura que tu tens:
que ets hermosa, gran i alta,
si vas a un ball fas planta,
però a sa feina no gens.

Ses casades me consolen
i diuen: es teu ja vendrà.
Val més un tord dins sa ma
que mil i cinc-cents que volen.

Si estaves enamorada
així com jo d'enamorat,
no te'n series colgada
que amb mi no haguessis rallat.

Si no'm vols, diguem ve-te'n
i mai més te faré nosa,
així ho fan, cara de rosa,
ses dones que tenen seny.

Si no t'agrada, no en menges,
que per ara heu vui així,
s'estimat té un jardí
i si en vols, vés-ne a coïr
d'herba-sana i tarongí
i moraduix i orengues.

Si no tens qui te consol,
vine i te consolaré,
què no saps que un malfener
canta com es sol se pon?

Si som morena, estimat,
ho som de naturalesa,
però de mal de riesa
cap metge mai n'ha curat.

Si t'has riguda de mi
dos pics per sa pellerenca,
una gerra qui se trenca
a colque lloc deu ferir.

Si t'has riguda de mi,
guarda d'esser castigada,
que Déu pega corretjada
i no la se veuen venir.

Si tu mudes, vui mudar,
no don ventatge a fadrins,
no seré com es camins
qui se deixen trepitjar.

Te pensaves amb arbosses,
amor, encativar-me,
dona no hauries de ser
que tu traïdora no fosses.

Te penses que si no vens
que t'envii a demanar?
Dona som per a mudar
s'amor i es pensaments.

Ton mare i ta mare són
dues bones criatures,
però si tu no mudes
ets lo més dolent del món.

Tu te devies pensar
que sense tu no viuria,
i en tenc qui me donen pa
i dos reials cada dia.

Un canari dins sa gabi
molt se cerca divertir.
Què et penses, estrafolari,
poder-te riure de mi?

Un temps me pensava esser
gendre d'En Biel de N'Aina,
no varem estar per gaire:
la jove no em va voler.

Un temps quan me veies, reies
i ara saps que ets mudat,
me vols dir sa veritat,
bon amor, de què em fas ceies?

Va't allà un banc i sèu
i fet enfora de mi,
això no és hora de venir,
ell ja han tocases les deu!

Vés alerta en fer bugada
a no vessar es lleixiu,
fadrina qui massa riu
no té s'enteniment viu
ni modo de ser encertada.

Vida trista, vida trista,
i vida trista és per mi,
m'emprèn com lo sebel·lí
qui cova els ous amb la vista.

Voldria que te n'anasses
de Mallorca, estimat meu,
i d'allà que no tornasses,
tant com Déu seria Déu!

Vos colgau qui no és fosc
i tota sa nit dormiu,
bé porem dir que escarniu
la Mare de Déu d'Agost.

Vós me dau prunes d'En Frau
i jo les vui saragossanes,
aquestes colors tant sanes,
que teniu com a magranes,
digau, per qui les guardau?

Vós m'enviau anous buides,
no són bones per menjar,
de vós què puc esperar?
Ets uis plens i ses mans buides!

Vós sou qui l'aigo teniu
per sustentar ma persona,
però feis es joc des 'Bril,
que cada gota en val mil,
la mostra i no la mos dóna.

Vós teniu l'aigo embassada,
amor, i no regareu,
me'n feis tantes com voleu
perquè em veis enamorada.

ROBAR FADRINES

Robar i robar hi ha:
robar per necessitat,
robar dones no és pecat
ni se n'han de confessar.

Si p'el cas sentiú a dir
que dues joves han fuites,
som jo qui les me n'he duites
i en vui una per a mi.

SOFRIMENT PER AMOR

Cada dia dematí
m'en vaig a missa endolada,
de mu mare acompanyada,
ulls baixos tot es camí
i a darrera sent a dir:
la jove què deu tenir
que està tant mortificada?
Una al·lota enamorada
qui s'estimat l'ha deixada,
ho deu haver de fer així.

Diven que s'amor primera
deixa una rel en el cor,
i jo dic que és sa darrera
que la m'ha deixada a jo.

Es darrer consol que tenc
en pegar-me sa tristor,
és anar-me'n a un racó
i plorar secretament.

Mu-mareta, feis-me es llit
que estic malalta d'amor
i no me curarà doctor,
ni metge, ni Salomó
anc que venga de Madrid.

AMOR I MORT

"Adiós" volia dir,
lo meu cor no bastava,
estimat, com jo hi pensava
que vos havíeu de morir!

AMOR I MORT

A sa perera de dins s'hort
s'aigo li és medecina
i sa teva amor, Tonina,
m'ha d'arribar a la mort.

En Pere Coric va anar
a Lluc amb s'enamorada,
era sa que no estimava,
aposta la va matar.

Jo no sé això què és, Senyor,
què em dec haver de morir?
Tanta d'alegria ahir
i avui tanta de tristor!

Jo voldria, jo voldria,
lo que jo voldria ja ho sé:
el cel quan me moriria,
el cel quan me moriré.

Mala vida em feis passar,
més mala la passareu,
a mala mort morireu
si mala l'hem voleu dar.

Ses vostres paraules poren
dar-me vida i dar-me mort,
som com ses plantes d'un hort
qui en no regar-les se moren.

Si s'estimat se fa frare,
jo per monja em tancaré,
i si no, me moriré
en es costat de mu mare.

Si vols que visca, da'm vida,
si vols que muira, mata'm
si vols que de tu m'olvidi,
fé un clot i enterra'm.

Un dia me trobaran morta,
amb sos uis mirant al cel
perquè en no veure En Miquel
ningú del món me conhorta.

Un fadrí me té lligada,
sé que anit ha de venir,
Reina del cel coronada
ja em poreu sortir a camí,
i sa tomba destapada
per enterrar-m'hi a mi;
llavò, mumpare, podreu dir
que em som morta enamorada.

DE PICAT

A la flor del món estàs,
al·lota, i vas descordada,
si te veus a ser casada
bon tronxo de col seràs.

A la vorera de mar
cada dia hi surt es sol,
Catalina ja pots plorar
que es teu novio no te vol.

A Liorna qui hi va no torna
i no hi canten capellans,
Na Joanaina manlleva pans,
les se menja i no les torna.

Alto, alto, alto, alto,
alto, alto, ja estic dret,
i si te peg un rivet
tu el tendràs més i jo manco.

A poc poc, madò Mairata,
no comenceu a mentir,
que ell no s'agrada de vi
i vós ja deis per aquí
que cada dia s'engata.

Aquesta qui pretén tant,
qui en anar a l'Ofici entona,
ja la passejarà estona
a sa figa secaiona
en es cap des brot penjant.

Ara ha sortit un nigul,
quan plou sempre barreja,
Na Maria vostra perneja,
tira coces i alça es cul.

Ara passa un jovenet,
mu mare, el voleu per gendre?
Mitja cordera de cendre
no basta per fer-lo net.

Ara sí que em casaria
amb un homo qui no hi vés,
li prendria es dob.bers
i llavò li fogiria.
Sabeu quan hi tornaria?

Quan sabria que en té més!

A sa montanya hi ha alzines,
jo no ho havia reparat,
per una 'güia de cap
donen cinquanta fadrines!

A sa montanya hi ha pins,
jo no ho havia reparat,
per una 'güia de cap
donen cinquanta fadrins!

A Sa Pobla fan pastissos
enmig des cor de s'estiu,
hi ha fadrina qui diu
no m'entraràs es canyissos.

Al·lota, què hi vols venir,
menjarem figues de moro,
durem sa 'marilla d'oro
i jugarem un escambrí?

Al·lotes, molts ne teniu
d'enamorats de vetlada
i quan ve una diada,
d'una festa senyalada,
a sa plaça no lluiu.

A vorera de la mar
cada dia surt es sol,
Tonineta pots plorar
perquè En Joan no't vol.

Bet Maria, què vols pa?
No, mu mare, ja estic plena.
Vós sabeu que em voleu dar?
Un bon garrot per s'esquena!

Bon dia, cap de mussol,
tu tanmateix no ho sabràs,
perquè es qui ha fet el cas
era de nit i tot-sol.

Bona beata sou vós
si no fósseu mentidera,
si daven fadrins a espera
ja n'hauríeu comprat dos.

Bona nit, perla garrida,
bona nit, rotlo plegat,
mentida jo no en dic cap
en no ser en sa nit o de dia.

Bon dia, Joana Frau,
què dematí t'has aixecada!
Vols que t'espols sa roada
que duus en es davantal?
Calla, bruta macarró,
fé un repàs per ca-teva,
que aquesta germana teva
va a Missa sense gipó.

Cara de xorric-xorrac,
cara de pastera veia,
si te tornes posar amb mi
te trauré sa gargamella.

Catalina es nom te planc,
no n'hi ha cap de grossera
i tu ho ets de tal manera
que vas quantra la teva sang.

Com jo veig això qui és ver,
estimat, i tu m'ho negues,
jo call i mir, i cui pedres,
ja les tiraré en porer.

Damunt es carril hi ha
una guarda de monees,
si voleu al·lotes fees,
anau a Ca En Damià.

El Pare Joan Font diu
que ses dones tenen manyes,
des cabeis se fan ses banyes
i el dimoni s'en riu.

Enamorada cruel,
per mi sempre ho ets estada,
voldria veure't penjada
a un cap d'ennigulada,
a s'estel més alt del cel.

En anar a Ciutat duré
unes bones estidores
per tair un pam de llengo
a ses dones xerradores.

En anar a festejar
mira sa mare primer,
si sa mare és aixanguer,
sa fia també ho serà.

En nom de Déu i Maria
que tenc un enamorat,
li diven En Governat
i no té tros de camia,
i un bocí que en tenia
ses rates l'hi han menjat.

En parlar que es fil és prim
sa roba surt avenguda,
de més a més que ets menuda,
ets xerradora i fotim.

En tenir vint-i-un any
i ningú les ha volgudes
ja se donen per perdudes,
i llavò beates se fan.

En Toni, m'agrada En Toni,
En Toni m'agrada a mi,
val més que se muira En Toni
que si jo m'he de morir.

Es cervellet d'un pinsà
i sa sang d'una titina
i s'amor d'una fadrina,
saps quina cassola fa!

Es dia que me moriré
faran arròs en cassola,
saps què diu sa meva nora?
Que un sospir no pegaré.

Es gall de Son Puig és mort
d'anar darrera gallines,
i vós d'anar darrera fadrines
heu romàs amb so coll tort.

Es meu estimat té feines,
de dia no pot venir
i jo li he enviat a dir
que per això hi ha diumenges.

Es primer pic que vengueres
ja no'm vares agradar
per això te vaig posar
en es munt de ses porgueres.

Es salero que tu tens
el pots posar en mercancia,
si el me daven no el voldria
a preu de paia p'és fems.

Fieta meva estimada
sempre te tenc ben present,
jo et diré que ton pare
ja només té una dent,
que s'engronsa amb so vent,
perquè està tota corcada.

Ja eren les deu tocases
i no havies comparegut,
ses costelles feien suc
i elles bones muiades.

Ja no m'espanten fantasmes,
homos grans no'm fan por a
mi,
tirau, posau pavorí,
que jo pas gust de sentir
un tro de ses vostres armes.

Jo em vaig casar a no veure,
saps que la vaig avenir,
no sap tair, ni cosir
i és afectada de beure!

Jo en conec dues o tres
qui de ser guapes pretenen,
emperò debades tenen
es vespres es llum encès.

Jo festejava a Ca'n Laro
i ara m'en he deixat,
per no tenir en es costat
una al·lota com un carro.

Jo festejava a Llobí
una al·lota i nom Teresa,
de menjar té peresa
i en tenir son de dormir.

Jo menjaria un ou,
maldament fos de gallina;
no sabeu que a na Martina
la festeja es Metge Nou?

Jo passaria la mar
per damunt una canyeta;
no sabeu que Na Parreta
a un cabo va mossegar?

Jo no sé qui t'ha 'ficat
dins sa carabassa teva,
que has de ser sa dona meva
i a mi mai m'has agradat!

Jo no sé què t'he de dir
com te veig tan encarat,
tu me sembles un mal gat,
jugador qui no té fi.

Jo no sé què t'he de dir
quan te veig tan encarada,
tu no agrades a mu mare
i menos m'agrades a mi.

Jo passaria la mar
per damunt una canyeta,
solament per encontrar
Es Cabo amb Na Parreta.

Jo p'En Joan s'altre dia
m'haguera taiat un braç
i ara si em demanàs
un cabeí que jo tiràs,
encara no le hi daria.

Jo som estat a Liorna
i no hi canten capellans,
Na Paula manlleva pans,
les manlleva i no les torna.

Jo som estat en batalla
a sa guerra des francès;
mu mare, sabeu com és?
Com un minyó dins es bres
qui l'engronsen i mai calla.

Jo tenc un enamorat
que li diuen "Pastonaga",
se passeja per Ciutat
amb un ase vei i magre.

Jo tenc un enamorat
que no té tros de camia,
i un bocinet que en tenia
ses rates li han menjat.

L'amo En Toni d'Aireflor,
a on teniu sa pobila?
No té filova, ni fila,
ni t'he cap de caire bo,
més que passejar es tresor
de sa somera per vila.

L'amo, sa madona balla,
i vós que no ballareu?
Si no ballau, mereixeu
que vos fassa jeure a sa paia.

Magdalena, cap d'arena,
rompedora de plats fins,
ta mare te bacculava
davant tots aquells fadrins.

Magdalena, ho has sentit
quan tiraven ses pedrades?
No les tiraven de bades,
tomaven es referit!

Mena sa carrera neta
i no t'ha de sebre greu,
val més una de can Déu
que set de can Ximarreta.

Me voldríeu baratar
sa vostra fia, sa mare,
i vos afegiré, encara,
tres o quatre al·lots que hi ha?

M'has tirat per injuria
jo si menj es pa comprat,
què no sabeu, estimat,
que es cavallers de Ciutat
la hi mengem de cada dia?

Moreta, dins un camp ras
vaig anar a cercar colissos,
enguany no és any de rovissos,
però m'han dit que tu en fas.

Na Maria nostra té
pressa i poca llevada,
són molts qui l'han festejada,
i pocs qui l'han demanada:
si alcança un viudo està bé.

Na Totassola va dir
quan tengué s'arròs dins s'olla,
al·lotets, menjau cassola,
que munpare durà carn bona
de s'ase que es morí ahir.

Mira que m'han proposat:
que vagi de dones casades,
ses taronges copejades
a mi mai m'han agradat.

No em pensava jo que tu,
quan te veia per ses places,
que amb un viudo te n'anasses,
que no l'ha volgut ningú.

Pare nostro, vós qui estau
amb so cap dins sa pastera,
Na Maria i En Pere
festegen dins es corral.

Pelaria una taronja
sense fer gens de renou,
no sabeu que Es Metge Nou
s'ha 'farrat a una monja?

Per un pic que hi som anat
a festejar a Can Marron,
i ara ja me diu tot-hom,
Marron, qui t'ha marronat?

Quan me duran nova certa
que m'han casada s'amor,
m'he de menjar un moltó
rostit a Sa Font Coberta.

Quan se moren tot són plors:
“adiós”, ma companyia
i el sendemà a migdia,
de qualsevol estat sia
van carregades de flors.

Quan te pensaràs tenir
es tord a sa bandolera,
t'empredrà com la jonquera,
que fuies ha tant que espera
i no s'en veurà a tenir.

Quantes n'hi ha de casades
que es voldrien descasar,
i de fadrines n'hi ha
que estan prou enamorades!

Quantes n'hi ha de casades
qui han de mester garrot,
per a Pasco volen xot
i no saben fer panades!

Quantes vegades una mare
no la se gosa mirar,
i un perdut la me fa anar
tota blava per sa cara!

Quina lluna fa tan clara
per anar a robar aubercocs,
en es portal de na Clara
hi canten dos endiots.

Salomó, qui és tan sabut
va dir que pel temps vendria
que ses dones cercarien
ets homos, i ja és vengut!

Sa mare de lo meu bé
diven que ja m'ha avorrida,
i jo no l'avorriré,
perquè no l'he encobeïda.

Sa mare tornarà tonta
per una fia que té,
la passeja pes carrer:
hala fadrins, qui la'm compra?

Saps a on anares, Bernat,
sense haver-la coneguda,
saps que és de mala beguda
pagar sense haver endeutat!

S'al·lota que festejava
no tenia cap cabei,
“amigos”, no hi ha remei,
tot es cap li blanquejava.

Sa volia fer beata
i sa mare no heu volgué,
sa fia, tal volta té
sa casera qui la mata.

Sa vostra fia és hermosa,
però té un accident,
que on se vuia se rent,
tant si és síquia com torrent
s'aigo roman oliosa.

Ses al·lotes diven
que el m'han de taiar,
an es pa i formatge
per jo berenar!

Ses al·lotes es diumenges,
quan no tenen res que fer,
van regant es claveller
i diven: beu, ja que no menges!

Si és Catalina voldria
es nom porer-li mudar,
perque una en vaig festejar
set anys i vint-i-un dia
i quan la vaig demanar,
per a comptes de casar,
va dir que no en coneixia.

Si t'enquantr a carreró,
garrida, t'he de matar,
no t'he de deixar parlar,
confessar ni combregar,

ni rebre s'Extremunció.

Són totes ses Catalines
que vénen d'aquella rel,
que amb una mà donen mel
i amb s'altre donen fel
i amb sa llengo metzines.

Sou corredora, llebreta,
per un camí tiranyat,
si jo era ca agosarat,
amb dos bots i un lladr
vos pegaria una estreta!

Tant m'alabaren sa peça
que a vorer-la vaig anar
i la vaig acomparar
a una olla gran qui vessa.

Te pensaves haver-lo
i per això l'emmoixaves,
d'en tant en tant li donaves
taiadetes de moló.

T'has posada joveneta
a voler bé an es fadrins,
a l'infern de més endins
serà ca-teva, fieta!

Tonina, En Pau ha vengut
de Les Indies de dur plata
i ha duita fam qui el mata,
ronya canera i grata,
quin viatge més feixuc!

Tonineta, tu em degolles,
ta mare ja ho feia així,
no sé si ho has sentit dir,
careta de xerafi,
que es tests semblen a ses olles.

Una beata és una eina
de ses mal presents que hi ha,
volta i torna-la voltar
i tot ho fa per no fer feina.

Una dona de Maria
a la cara em va dir moix,
jo li vaig dir que es seu toix
un carro no el se'n duria.

Una figa a sa figuera
no fa nosa a ningú,
a una bruteta com tu
la me'n duc amb sa granera.

Un dia anant an es pou
ses cames li vaig mirar
i les vaig acomparar
a ses camelles d'un jou.

Un ginjoler, branques altes,
carregat de ginjolons,
els fadrins petitons
cerquen ses fradines altes.

Un homo qui va pel món
n'ha de tenir bona testa,
moltes n'hi ha qui fan festa
per Les Verges i no ho són.

Un temps en esser assuquí
no passava més envant,
i ara, tresor guilant,
jo pas i m'hi atur tant
com s'aigo per un molí.

Vostra mare deu esser
de les dones qui mai menten,
de l'altra part és parenta
de les que mai diven ver.

BALLS – BALLADORS

A dins un pou molt en fondo
ha caigut un gros estel,
i na Maria Dassèl
pagà per ballar amb so bombo.

Ara balla un amic meu
qui sols sa terra no toca,
perquè balla amb una al·lota,
sa més curra de Sineu.

Bona nit i mos n'anam,
an es llevant neixen dies,
de diumenge a quinze dies
an es ball vos convidam.

Dos galls a un galliner
sempre hi ha França i Espanya,
sa petita sempre 'guanya
perquè és guapa i balla bé.

En aquesta casa honrada
ja comencen a fer fum,
ja poreu encendre es llum
per ballar una dansada.

Es novii i sa novia,
què hi ballen de generós,
també hi ballarem jo i vós,
estimat meu, colque dia.

Jo menjaria una metla,
maldament fossen dos querns,
demà vespre és Sant Llorenç
i anit ballen sa revetla.

Na Toninaina de Lluc,
llavonces sa garriguera,
varen ballar sa primera
damunt sa plaça de Lluc.

No hi ha cap capamunta
que no tenga capavalla,
una fadrina quan balla
se recalca i se remunta.

Si tenia dos dob.bers
compraria una guitarra,
per fer ballar na Miquela
per davall es tarongers.

Totes ses dones casades
que van a veure ballar
les haurien de donar
confits i metles torrades.
(per ses anques bacculades).

Un l'engana caminant
i s'altre amb bona parlaria,

sobre tot, siga com sia,
jo el vaig enganar ballant.

Una fadrina quan balla
se recalca i se remunta,
no hi ha cap capavalla
que no tengui capamunta.

Vols que't fassa una musica
o un ball i ballarem
i llavonces ja sabrem
s'escolà per què repica?

CANÇONS DE BALL
A Sa Rota hi tenc un pi
que fa aubercocs i cireres,
i sindris i moloneres,
al·lota, què hi vols venir?

Com veig sa soca tan alta
i es roser tan espinós,
roses no puc coïr-vós,
per una part ni per s'altra.

Copeo, copeo,
copeo traïdor,
sa tia Antonina
i es conco En Simó.
Ai sí, ai no,
roseta encarnada
si té agraviada
alguna vegada
et deman perdó.

Diven que en anar a vermar
se'n duen ses portadores,
al·lotes, anit se fa
es ball de ses vermadores.

Hala curro, mira't-hi
a ballar aquesta mateixa,
saps quina al·lota és aqueixa
per fer penar un fadrí!

Na Maria balla bé,
Na Maria a jo m'agrada,
Déu fassa que l'any qui ve
siga nora de mu mare.

Na Maria balla i bota,
té ses comes de titiu,
i sa mare que li diu:
Maria balla sa jota!

- - -

Som un tai de vermadores.

Noltros venim de sa vinya
i no porem arribar,
mu mare té una nina
i anit l'hem de batiar.

Quan era petit guardava
una rosa a un jardí
i ara que he estat fadrí
que l'he volguda coïr
ja la m' han haguda robada.

Sa darrera i no en cant pus,
sa darrera i no en cant d'altra,
si he fet alguna falta,
amb una cançó o altra,
perdonau-l'hem, Bon Jesús.

Sa madona loca,
des puig de Sineu,
per posar sa lloca
posà s'homo seu.
Copeo, copeo,
copeo traïdor,
sa tia Antonina
i es conco en Simó,
ai sí, ai no,
sa tia Antonina
i es conco en Simó.

- - -

Sa tonada des monyir
la fan dins una ribella,
l'agafen per sa mamella,

xota, xota, vina aquí.

Sa tonada de sa son
l'havien arraconada,
a Lluçmajor l'han trobada
i ara ja la fa tothom.

Ses al·lotes me diven:
Toni Moreno,
i jo else dic: al·lotes,
això és salero.

Si vens en es figueral
te convit a menjar figures,
les te donaré coïdes,
fresques i no't faran mal.

“Parado” de Valldemossa.

Ses al·lotes no em volen
perquè som pillo,
perquè les rob ses güies
des rebosillo.

Perquè som pillo i pagès
ses al·lotes no em volen,
perquè som pillo,
perquè les rob ses güies
des rebosillo.

Que tengui bossa,
no hi ha cap millonari,
que tengui bossa,
per comprar es “parado”
de Valldemossa.

Porque me paro, me llaman,
me llaman el “parado”,
porque me paro,
me llaman el “parado”,
porque me paro.

- - -

Un moscard volant
va rompre un mitjà,
l'amo de la casa
le hi va fer pagar.

Una puça botant
va rompre un mitjà,
i l'amo de la casa
le hi va fer pagar.

Una rosa en cada galta
i un clavell en cada mà,

com ella surt a ballar
senyal que no està malalta.

Va't aquí un guinavet
i fé lo que vulgues de mi,
que jo consent a morir
baix des teus peus, ramellet.

CANÇONS DE TONADA

Ara passa en Toni
qui té bona veu,
el senten d'enfora
i per tot arreu.

Toca sa corneta
i es tambor, millor,
sí senyor,
i fa crida de rajada,
gerret i mussola
i vi de velló.

Ara som es mes de Maig,
es sol pega pes torrent,
anirem a coïr floretes,
violetes i pensaments.

Desperta los qui dormiu
abraçant los angelets,
ara s'alcen i s'alcen
per la Rambla
tota casta d'aucellets.

Arre caballito,
'nirem a Son Vivot,
vorem na Joanota
qui passeja s'al·lot.

A un taller de modistes
succeí un pas xocant,
totes se posaren tristes
perquè faltava es fil blanc.

La modista furiosa,
pitjor que un guàrdia civil
les regonesqué a totes
i a ninguna trobà es fil.

Sa més petita plorava,
a mi ja no em dirà res,
calla, calla, calla noia,
que el ciri encara està encès.

Caragolet treu banya
'nirem a sa muntanya
amb una botella de vi
i el mos beurem pes camí.

Catalina, catalana,
penja es llum a sa paret
i voràs en Joanet
que el se'n duen a l'Havana.

Com sent ses cornetes
de s'artilleria,
mon cor s'eixampla,
no hi cab d'alegria.
No hi ha res més guapo
que es meu artiller, i olé,
perquè duu uniforme
que li cau molt bé.

Dematí, dematinada,
dematí, cantant, cantant,
se n'anava la pastora
tota sola en el pinar.

Cert pastor la va escometre
quan baixava el comellar,
un ramell li ofería,
de clavells vermeis i blancs.

Rossinyol, tu qui les veres
asseguts en el pinar,
me vols dir quin temps estaren
asseguts, tots dos plegats?

Ja començava a fer fosca
i sa lluna qui sortia,
ella s'aixecà de pressa
i es pastor no se movia.

Ding a l'endang
que ses figues són verdes
ding a l'endang
que no maduraran.
Si no maduren aquesta setmana
maduraran sa qui ve a davant.

Desperta los ninetes a l'auba
auba
i baixau dels vostros llits calents
sentireu uns joves qui canten
amb el so de "varios"
instruments.

Si hi voleu venir, hermoses,
també vos convidarem,
com més gros serà el "regalo",
més alegria tendreu.

Alegrau-vós agradasetes
que en el cor sempre ho
tindreu,
com més gros serà el "regalo",
més alegria tindrem.

El senyor Ramon
engana ses criades,
el senyor Ramon
engana a tot el món.

Tirurit quan plou
i es temps se refresca,
matarem un gall,
mos menjarem sa cresta.

- - -

En Pep Gonella té
un cotxo nou,
es dies que plou
no pot sortir,
perquè té sa veleta
de paperí.

- - -

Es senyors se queixen
que no hi ha criades,
perquè ses al·lotes
monges s'han tancades;
d'aquesta manera
haurem d'anar a llogar
tral·la·la·ra,
haurem d'anar a llogar
monges per anar a fer herba
i arrancar favar.

Es sereno ha mort un moix
i 'ha duit en es Socós,
comprarem un cèntim d'oli
i un panet de dos,
per dinar, per sopar,
per sa nina no n'hi ha,
Uè, uè,
sa nina ha pixat dins es café.

- - -

Ja la hi taien,
ja la hi cusen
en es desfressat d'enguany,
per anar a La Protectora
dissabte vespre en es ball.

Sa major va de pagesa,
sa segona, militar,
sa darrera va de monja,
no l'hi poden fer anar mai.
-Anem-hi, Catalineta,
saps què te divertiràs!
-M'estim és 'narme'n a jeure
perquè gens de gust hi pas.

Ja se n'entren totes dues
amb dos acompanyadors,
cada alè, una riaia,
cada riaia, un escaló.

I sa mare, tan bambota,
asseguda a un racó,
remugant un caramel·lo
i pareix Madò Faldó

- - -

- Jeroni, Jeronieta,
qui és es teu enamorat?
- Un carreter qui ha passat
i ha posada forqueta.
A sa font de na Banyeta,
a punt de mitja nit
ha sortit, pegant un crit
un ratolí en camieta.

3. EPÍLEG

Hem arribat en el punt en què la present pàgina ha de ser la darrera d'aquest aplec.

Les bases amb les normes que regulen les XVII Jornades d'Estudis Locals no permeten excedir de 25 fulls a una cara els treballs que s'hi presentin. Haurem de deixar la feina començada, reposar i esperar que l'any que ve tinguem l'oportunitat de prosseguir la tasca.

He pogut presentar una mostra de les cançons i gloses que cantava mu mare, amb les seves germanes i amigues, a principis del segle XX.

Pens i desig que us hagin agradat. Teniu en compte que a aquestes quasi cinc-centes, que ja han sortit en el present any 2016, encara n'hi manquen més d'un miler, que esperen poder guaitar i treure el cap en les properes Jornades.

Dins la classificació feta per ordenar un poc els temes de què tracten les joies lingüístiques que manquen, hi podrem trobar vertaders tresors:

Se'ns presentaran assumptes, nous vocables, paraules, composicions, idees, acudits, enginyosos coverbos, endevinalles, històries, exemples, vivències, explicacions i tot un ample món que podrà donar-nos a conèixer i gaudir de part de nostra saba més autèntica mallorquina.

Seran composicions que tracten de:

Arts - Béns - Mals - Beure i Menjar - Del terror - Camperoles - Camperols - Animals - Aus - Arbres - Fruits - Plantes - Cançons - Entreteniments - Grans - Petits - Classes socials - Estaments - Família - Festes - Localitats - Oficis - Relacions - Religioses.

Tots els presents grans temes se subdivideixen en més de cent-trenta apartats classificadors.

Hi ha encara molt per dir!

